

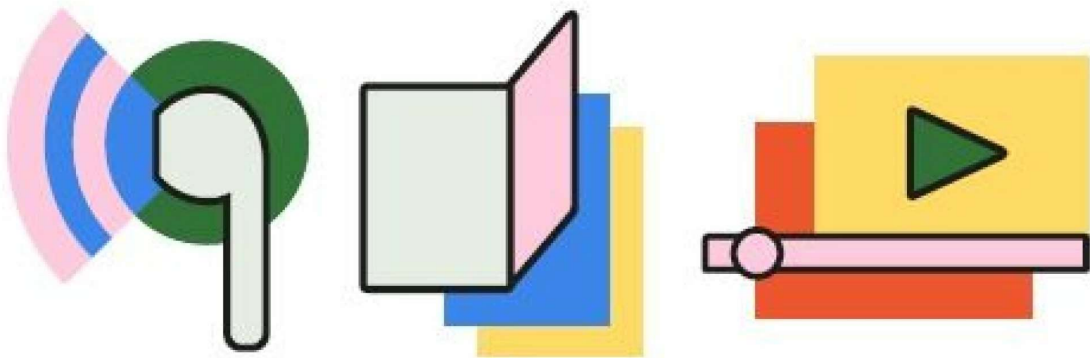
ANNOUNCE:

ANNOUNCE:

Anmeldelse:

Der må være en årsag

Undervisningens mange facetter har givet kausalitetsforskere til at erstatte begrebet effekt med effektfuldhed. Men vil det have en brobyggende effekt i en polariseret debat?

Jens Raahauge

PUBLICERET Mandag 21. november 2022 - 06:42

SENEST OPDATERET Torsdag 24. november 2022 - 11:42

Fakta:

Kausalitet og effektfuldhed i pædagogisk forskning og praksis

Det har ikke skortet på polarisering af debatten om folkeskole, forskning og undervisning, især ikke efter Bertel Haarders Bregnebøger om kvalitet i undervisningen, vores indmeldelse i PISA-universet og den seneste folkeskolereform, hvor læringsmålstyringen blev knæsat. Kritikken har især taget afsæt i, at de, der på et statistisk grundlag finder frem til "det, der virker", ser bort fra de mange nuancer, som samspillet i undervisning byder på.

FOLKESKOLEN

der har været et af udgangspunkterne for kritikken: et forsimplet på sammenhængen mellem årsag og virkning i undervisning.

I bogen 'Kausalitet og effektivitet i pædagogisk forskning og praksis' beskriver forfatterne, hvordan begrebet effekt må erstattes af det bredere effektivitet, hvorved forskningen kan tages højde for en lang række faktorer, som influerer på udkommet af undervisning.

Bogen har et indledende kapitel, som via en idehistorisk oversigt belyser samspillet imellem det, der er både kapitlets og bogens overtitel: kausalitet og effektivitet. Dermed signaleres også, at professorerne Lars Qvortrup og Karen Wistoft her leverer bogens grundmur, som de øvrige bidragydere kan bygge ovenpå i nuancerings og eksemplificerings øjemed.

I et idehistorisk gennemløb fra Aristoteles over Hume, Popper med flere til Luhmann, når forfatterne frem til et nutidigt svar på de komplekse sammenhænge mellem årsag og virkning/effekt, som giver anledning til anvendelse af begrebet effektivitet. Kausalitet beskrives som værende afhængig af system, tid og mening og må følgelig af forskningen beskrives ved hjælp af sammensatte metoder, der kan indfange det komplekse, det tidsafhængige og det fortolkningsafhængige. Som underviser kan man blive helt stakåndet af at få beskrevet, hvor facetteret ens udøvelse af professionen er. Men som humlebien, der ikke vil kunne flyve, flyver, så underviser vi også. Men forskeren...?

| ”Her trækker forfatterne en streg i virkeligheden

Jo, her trækker forfatterne en streg i virkeligheden, dels ved at kritikere som Rømer, Tanggaard og Brinkmann afvises, når de i bogen [Uren pædagogik](#) plæderer for en nytteløs pædagogik, og dels ved at påpege, at undervisning rent faktisk nytter, og at der blandt politikere, forældre, journalister og pædagogiske fagfolk er stor interesse for en nuanceret forskning heri. Men netop nuanceringen med dens system-, tids- og meningsafhængighed er kravet til forskningen. Dette kan synes at føre til, at så mange faktorer kommer til at spille ind, at det kan blive vanskeligt at nå frem til anvendelige resultater; men det vil altid være muligt at foretage en udvælgelse af specifikke faktorer, som man ønsker at fokusere mere på end andre, blot skal der være gennemsigtighed omkring dette.

Lars Qvortrup og Karen Wistofts idehistoriske oversigt markerer helt entydigt, at begrebet effekt nødvendigvis bør blødes op og erstattes af den bredere effektfuldhed, hvis denne gren af forskningen skal kunne tilføre politikere, pædagoger og pressefolk en nuanceret viden om det undersøgte.

I de følgende kapitler belyses arbejdet med et nuanceret kausalitetsbegreb og den effektfuldhed, dette afstedkommer. Ph.d.-studerende Mikkel Holding Vembye og professor emeritus Hans Siggaard Jensen ser nærmere på den evidensforskning, som har været udført af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning (DCU). De afdækker, at en stor del af DCU's rapporter bygger på forenklede konklusioner, hvilket er interessant, fordi netop DCU har Undervisningsministeriets bevågenhed, når de fremlægger det, der evident virker. Med afsæt i analysen af disse arbejder fra evidensforskningens start opstiller forfatterne en række forslag til en metaanalytisk tilgang, som skal modvirke den kontekstløse forenkling.

Ph.d.-studerende Mathias Thorborg beskriver skoleeffektivitetsforskningens historie og føjer effektfuldhedssynsvinklen ind som en faktor, der nok kritiserer en bastant effektivitetsforskning, men som primært bør ses som en videreudvikler af forskningen. Herved bliver forskningen i stand til at give politikere og skolens aktører evidensinformeret frem for evidensbaserede resultater. Forskningen kan og skal ikke anviser metoder, som praktikerne kan overføre direkte og kopiere, men give en viden, der kan styrke deres professionelle dømmekraft.

Cand.pæd. i sociologi og ph.d.-studerende Jacob H. Christensen fører læseren igennem aspekter, der knytter sig til en forskning, der anvender sammensatte kvantitative og kvalitative metoder for at finde tegn på den læring, der finder sted, men som af natur er usynlig. I det følgende kapitel søges dette eksemplificeret ved et konkret studie, hvor Jacob H. Christensen sammen med gymnasielærer, cand.mag. Casper Thrane beskriver en effektfuldhedsundersøgelse om dagligt samspil mellem dansk og kemi i stx-gymnasiet, hvor det sammenbindende tema er smag. De mange valg, som forskerne må foretage, beskrives, og kapitlet afsluttes med en semantisk analyse af begrebet effektfuldhed, som tilsiger, at forskeren må have "blik for pædagogikkens komplekse kausalsammenhænge". Men illustrativt er det, at få de mange teoretiske beskrivelser tilført et elevperspektiv.

Bogen afrundes med ph.d. og lektor Mikkel Stovgaards drøftelse af forholdet mellem uddannelsesforskning og praksis, idet han anerkender, at få lærere har tid og overskud til at sætte sig ind den viden, som forskningen kaster af sig. Han peger her på nogle krav til både forskere, pædagogiske ledere og lærerne, som må opfyldes, hvis forskningens resultater skal indvirke på den daglige undervisning. Men i kapitlet gennemfører han også en interessant diskussion omkring Gert Biestas kritik af den evidensinformerede tilgang, hvor konklusionen kan udledes af sætningen: "Det er aldrig tilstrækkeligt for læreren at kende til forskningsbaseret "viden om, hvad der virker.""

Bogens påpegning af, hvad den voksende erkendelse af den kompleksitet, der er forbundet med undervisning og de aftryk, den afstedkommer, er velgørende læsning, som skal begrunde kausalitetens forbundethed med begrebet effektfuldhed frem for med effekt. Man kan måske sige, at der anvendes mange ord på en udvikling, som man fatter relevansen af efter få siders læsning. Alligevel er der nuanceringer, som giver den fortsatte læsning værdi.

"Man vil i belysningen af effektfuldheden fortsat have en effektiv mørkelygte i hånden

Men vil disse argumentationer så bygge bro over den polarisering, som eksisterer i den pædagogiske debat? Næppe! For netop den streg, der trækkes i den pædagogiske virkelighed i indledningskapitlet omkring nyttebegrebet, viser, at nok kan man i den type forskning, som her beskrives, nuancere og raffinere, men man vil i belysningen af effektfuldheden fortsat have en effektiv mørkelygte i hånden, så man bliver afskåret fra at informere om det andet betydningsfulde i undervisning, det, der rækker ud over den nytteværdi, som mange politikere, forældre og administratorer søger at legitimere beslutninger på. Og risikoen er fortsat, at tal i nytteverdenen overtrumfer tolkning.

Forleden hørte jeg en skolehistorie fra mellemskolens tid. En pige, der havde stiftet bekendtskab med faget latin, byggede en hule i skoven og satte et skilt over indgangen. CAUSA, skrev hun. Og jeg kan ikke helt forklare hvorfor, men historien sagde mig, at CAUSAlitets- og effektfuldhedsforskningen nok kan give os en viden, men der langt, langt mere at finde, når vi træder gennem indgangen til undervisningens CASA.